

UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI ȘTIINȚE POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ

APLICAREA CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU (12 SEPTEMBRIE 1944) ȘI A
TRATATULUI DE PACE (10 FEBRUARIE 1947) DE CĂTRE
MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
(1944-1948)

Avizat

Conducător științific

Prof. univ.

dr. Valentin CIORBEA

Doctorand

Teodora GIURGIU

CUPRINS

Introducere

Capitolul I. Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944

I.1. Comisia Aliată de Control a Armistițiului

Capitolul II. Structuri înființate pentru aplicarea Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944

II.1. Comisia pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite

II.2. Comisariatul General al Executării Armistițiului

II.3. Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control

II.4. Delegația Militară

II.5. Comisiile Regionale

II.6. Comisia de Coordonare Județeană

II.7. Serviciul Capturi al Armatei și Serviciul Restituiri

II.8. Comisia de prețuirea materialelor de capturi aflate la depozitele armatei

II.9. Antrepozitul de Capturi al Armatei

II.10. Serviciul Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate

II.11. Direcția Prestații și Direcția Aprovizionării Trupelor Aliate

II.12. Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei

II.13. Subcomisia pentru aplicarea articolului 12 din Convenția de Armistițiu

II.14. Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Armatei de Uscat

II.15. Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului

II.16. Direcția Colectări

II.17. Inspectoratul de Control

II.18. Comisia Specială pentru executarea articolelor 7 și 12 din Convenția de Armistițiu

II.19. Comisiile de Livrări

Capitolul III. Executarea obligațiilor care îi reveneau statului român odată cu încheierea Convenției de Armistițiu

III.1. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 1 din Convenția de Armistițiu

III.2. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 2 din Convenția de Armistițiu

III.3. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 3 din Convenția de Armistițiu

- III.4. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 4 din Convenția de Armistițiu
- III.5. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 5 din Convenția de Armistițiu
- III.6. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 7 din Convenția de Armistițiu
- III.7. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 9 din Convenția de Armistițiu
- III.8. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 10 din Convenția de Armistițiu
- III.9. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 11 din Convenția de Armistițiu
- III.10. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 12 din Convenția de Armistițiu
- III.11. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 17 și 19 din Convenția de Armistițiu
- III.12. Efortul financiar prestat de statul român pentru executarea armistițiului

Capitolul IV. Tratatul de Pace din 10 februarie 1947

IV.1. Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace

IV.2. Necesitatea înființării unui organism care să se ocupe cu modalitățile de aplicare și executare a Tratatului de Pace

Capitolul V. Îndeplinirea sarcinilor care reveneau Ministerului Apărării Naționale din Tratatul de Pace

V.1. Necesitatea modificării clauzelor militare, navale și aeriene din Tratatul de Pace

Concluzii

Bibliografie selectivă

Anexe

CUVINTE CHEIE: Convenția de Armistițiu, Tratatul de Pace, Armata Română, Armata Sovietică, clauze militare, politice și economice

INTRODUCERE

Convenția de Armistițiu (12 septembrie 1944) și Tratatul de Pace (10 februarie 1947) au intrat în preocupările istoricilor români și nu numai. De la început evidențiem că activitatea instituțiilor create în cadrul Ministerului Apărării Naționale pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, este mai puțin abordată într-o cercetare sistematică.

Cele două documente conțin atât clauze cu caracter general, cât și particulare, respectiv militare, a căror îndeplinire a ținut de departamentul de resort – Ministerul Apărării Naționale. În aria sa de responsabilitate s-a regăsit îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 1-5, 7, 9, 10-12, 17 și 19 din Convenția de Armistițiu și art. 11-20 din Tratatul de Pace.

Cu aspecte și consecințe, Convenția de Armistițiu și Tratatul de Pace sunt analizate într-un număr important și diversificat de realizări științifice, intrând și în preocuparea istoricilor de marcă Gheorghe Buzatu¹, Florin Constantiniu², Valeriu Florin Dobrinescu³, Alesandru Duțu⁴, Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu⁵, Constantin Hlihor⁶, Leonida Loghin⁷, Viorica Moisuc⁸, Petre Otu⁹, Ioan Scurtu¹⁰, Aurică Simion¹¹ ș.a.

Documente inedite referitoare la tema propusă se găsesc în fondurile de arhivă aflate în păstrarea Arhivelor Militare Române: Structuri militare române care au funcționat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace (1944-1948), Cabinetul șefului Marelui Stat Major (1917-1951); Cabinetul ministrului de Război (1913-1950); Casa Militară Regală (1936-1947); Marele Stat Major (1859-1960); Marele Stat Major – Secția Adjutantură (1902-1950); Marele Stat Major – Secția Organizare Mobilizare (1900-1969); Marele Stat Major – Secția a 2-a Informații (1876-1952); Marele Stat Major – Secția a 3-a Operații (1929-1951); Marele Stat Major – Secția a 4-a Dotare (1914-1950); Marele Stat Major – Secția Legături Externe (1940-1950); Marele Stat Major – Biroul Special Plăți Externe (1944-1950); Ministerul Apărării Naționale – Direcția Secretariat (1947-1995); Ministerul Industriei și Comerțului (1909-1948); Ministerul de Război –

¹ *România și războiul mondial din 1939-1945*, Iași, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, 1995.

² *O istorie sinceră a poporului român*, (ediția a II-a revăzută și adăugită), București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.

³ *România și organizarea postbelică a lumii (1945-1947)*, București, Editura Academiei, 1988.

⁴ *Comisia Aliată destructurează Armata României* în „Revista de Istorie Militară”, nr. 2-5, 1999; *Sub povara armistițiului. Armata română în perioada 1944-1947*, București, Editura Tritonic, 2003.

⁵ *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, Editura Albatros, 1971.

⁶ *Armata Roșie în România, adversar, aliat, ocupant (1940-1948)*, vol. I, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1996.

⁷ *Al doilea război mondial, Acțiuni militare, politice și diplomatice, cronologie*, București, Editura Politică, 1984.

⁸ *Istoria relațiilor internaționale până în mijlocul secolului XX*, ediția a III-a, București, Editura Fundației „România de Măine”, 2007.

⁹ *Pace și război în spațiul românesc: secolul al XX-lea*, București, Editura Militară, 2010.

¹⁰ *Istoria Românilor de la Carol I la Nicolae Ceaușescu*, culegere de studii, București, Editura Mica Valahie, 2010. *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. IV, Mihai I, București, Editura Enciclopedică, 2001.

¹¹ *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.

Secretariatul General (1938-1945); „Monitorul Oastei” (1860-1947); Președinția Consiliului de Miniștri (1941-1948) și Fond memorii personale.

De asemenea, se regăsesc informații de interes și în fondurile create de Casa Regală – Oficiale, vol. III (1904-1947), Casa Regală – Oficiale, vol. IV (1927-1947), Ministerul Afacerilor Externe (1868-1946), Ministerul de Război (1833-1948), Ministerul de Război (1900-1952), Parlament, vol. III (1931-1951), Parlament și Președinția Consiliului de Miniștri (1944-1948) deținute de Arhivele Naționale Istorice Centrale.

Problematica abordată în teza noastră de doctorat se constituie într-o preocupare mai veche, fiind elaborate o serie de articole, studii¹² și comunicări la sesiuni științifice naționale și internaționale¹³.

¹² Pe larg vezi: Teodora Giurgiu, *Stadiul îndeplinirii de către Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace a obligațiilor ce îi reveneau României prin Convenția de Armistițiu și Tratatul de Pace, la data de 01.07.1948*, în *Armata română și patrimoniul național*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 442-449; Idem, *Aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace în preocuparea structurilor militare române (1944-1948)*, în *Iluzii, teamă, trădare și terorism internațional - 1940, Omagiu Profesorului Ioan Scurtu*, vol. II, coordonatori Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, Horia Dumitrescu, Cristina Păiușan-Nuică, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2010, pp. 269-277; Idem, *Înființarea Oficiului pentru Aplicarea Tratatului de Pace (1947) în Studia in Honorem magistri Ion Calăfeteanu LXX, Istorie și Istoriografie contemporană*, editor coordonator Florin Stan, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2010, pp. 341-347; Idem, *Consecințele aplicării clauzelor militare ale Tratatului de Pace asupra Marinei Române*, în *Forțele Navale Române. 150 de ani de tradiție – volum de studii*, coordonatori Olimpiu Manuel Glodarenco, Florin Stan, Andrei Vochițu, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2010, pp. 358-363; Idem, *Aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace în preocuparea structurilor militare române*, în „Orizonturi Istoriografice”, Anul I, nr. 1/2010, pp. 22-29; Idem, *Rolul Serviciului Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 1(51)/2011, pp. 79-81; Idem, *Structuri responsabile cu îndeplinirea prevederilor art. 12 din Convenția de Armistițiu, în România în focul războiului: volum de studii dedicat împlinirii a 70 de ani de la intrarea României în cel de-al doilea Război Mondial (1941-2011): conferință națională: Constanța, 20 mai 2011*, coord.: căpitan-comandor conf. univ. dr. Olimpiu Manuel Glodarenco, ed. Florin C. Stan, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2011, pp. 393-403; Idem, *Activitatea Subcomisiei pentru Aplicarea Articolului 12 din Convenția de Armistițiu, de la 7 octombrie până la 6 decembrie 1944*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 2(52)/2011, pp. 67-70; Idem, *Considerații privind efectuarea cheltuielilor pentru executarea obligațiilor Statului Român, decurgând din Convenția de Armistițiu încheiată cu Națiunile Unite*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 3(53)/2011, pp. 71-73; Idem, *Considerații referitoare la condițiile de restituire a capturilor de război sovietice impuse de Comisia Aliată de Control*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române 2011 XIV”, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2011, pp. 320-330; Idem, *Considerații privind situația administrativă, economică și sanitară din Moldova și Bucovina de sud după 23 august 1944*, în „Buletinul Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I”, București, Editura Alpha MDN, 2011, pp. 176-182; Idem, *Reorganizarea Armatei Române în urma încheierii Tratatului de Pace*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 4(54)/2011, pp. 46-50; Idem, *Considerații privind înființarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului și Comisariatului General al Executării Armistițiului (1944-1945)*, în „Orizonturi Istoriografice”, Anul II, nr. 1/2011, pp. 232-257; Idem, *Cadrul legal de înființare și funcționare a Comisiilor Regionale (1946)*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 1(55)/2012, pp. 77-80; Idem, *Executarea de către statul român a obligațiilor stabilite de art. 1-7 din Convenția de Armistițiu la 23 ianuarie 1945*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 2(56)/2012, pp. 52-57; Idem, *Executarea de către statul român a obligațiilor stabilite de art. 8-11 din Convenția de Armistițiu la 23 ianuarie 1945*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 3(57)/2012, pp. 62-68; Idem, *Considerații referitoare la necesitatea modificării clauzelor militare, navale și aeriene din Tratatul de Pace*, în *Studii de istorie*, vol. I, editori Constantin Bușe, Ionel Căndea, Brăila, Editura Istros, 2012, pp. 167-185.

¹³ Idem, Ședință de comunicări la Secția de Istorie a Academiei Oamenilor de Știință, moderată de prof. Ioan Scurtu și prof. Gheorghe Buzatu, *Aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace în preocuparea structurilor militare române (1944-1948)*, 22 martie 2010; Idem, *Stadiul îndeplinirii de către Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace a obligațiilor ce îi reveneau României prin Convenția de Armistițiu și Tratatul de Pace, la data de 1 iulie 1948*, Sesiunea de comunicări științifice, cu participare internațională cu tema: „Arhivistica militară românească în slujba istoriografiei naționale”, Pitești, 23 iulie 2010, în *Armata română și patrimoniul național*, București, Ed. Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 442-449; Idem, *Situația flotei române și plățile efectuate de statul român până la 30 septembrie 1946*, comunicare susținută la Careul marinarilor, 21 martie 2012; Idem, *Stadiul îndeplinirii obligațiilor prevăzute de articolele 1, 2 și 3 din Convenția de Armistițiu la 30 septembrie 1946*, Sesiunea internațională de istorie „Ionel I.C. Brătianu”, ediția a IV-a desfășurată sub titlul generic: *Spațiul românesc la răscrucea istoriei*, Pitești, 18-19 mai 2012;

După semnarea Convenției de Armistițiu, autoritățile române au căutat să găsească soluții practice și imediate pentru respectarea obligațiilor asumate de țara noastră.

În baza Convenției de Armistițiu, statul român a început achitarea unor obligații cu caracter economic, politic și militar față de unele Puteri Aliate și Asociate. Totuși, intrarea în vigoare a Tratatului de Pace a pus problema continuării executării prevederilor Convenției de Armistițiu, cât și îndeplinirea unora noi.

Pentru punerea în aplicare a Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, au fost înființate structuri militare, pe o perioadă determinată, cu un rol esențial în executarea prevederilor documentelor menționate. Ele s-au aflat în subordinea directă a Ministerului Apărării Naționale (de exemplu Serviciul Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate) sau au funcționat în cadrul altor instituții ale statului român (de exemplu Delegația Militară din cadrul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului).

Înființarea, reorganizarea și desființarea structurilor militare au fost datorate contextului intern și internațional la care acestea trebuiau să se raporteze permanent. Este cazul acelor structuri care au fost create în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial cu un anumit scop și care după încheierea Convenției de Armistițiu, respectiv a Tratatului de Pace, au avut trasate sarcini total opuse cu cele pentru care au fost înființate (de exemplu Serviciul de Capturi al Armatei).

Afirmațiile din teză sunt susținute prin documente, multe dintre ele inedite.

În perioada analizată, România a trecut prin importante schimbări la nivel politic și prin reorganizări la nivel instituțional. Decembrie 1947, momentul abdicării Regelui Mihai va marca schimbarea totală a organizării statale cu consecințe dramatice, atât în plan social cât și economic, destrucțurarea elitelor politice și intelectuale la nivel național – sovietizarea României.

CAPITOLUL I. CONVENȚIA DE ARMISTIȚIU DIN 12 SEPTEMBRIE 1944

Cel de-Al Doilea Război Mondial a izbucnit ca urmare a deciziei de schimbare radicală a ordinii europene acceptată până la acea dată. România a participat la operațiunile militare începând cu data de 22 iunie 1941, alături de Germania și aliații săi. La 23 august 1944, a ieșit din războiul contra Națiunilor Unite și s-a alăturat U.R.S.S. în lupta contra foștilor aliați.

Relevant pentru teza noastră este faptul că, în urma evenimentelor petrecute, România a semnat Convenția de Armistițiu la 12 septembrie 1944, document semnificativ pentru evoluția ulterioară a țării noastre pe plan intern și internațional. Convenția are 20 de articole și șase anexe și conține clauze militare, economice, politice, teritoriale, administrative¹⁴.

Idem, *Executarea de către aeronautica militară română a articolelor 3, 7, 10 și 12 din Convenția de Armistițiu (23 august 1944-31 decembrie 1945)*, Sesiunea de comunicări științifice „O sută de ani de învățământ militar aeronautic. Tradiție și continuitate. Doctrină, instruire, înzestrare, personalități”, Ziliștea-Boboc, 14-15 iunie 2012.

¹⁴ Gh. Buzatu, Horia Dumitrescu, *De la război la pace în România Mare în ecuația păcii și războiului (1919-1947) – Aspecte și controverse*, coordonatori Gh. Buzatu, Horia Dumitrescu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, pp. 323-324.

Așa cum se va putea constata, România va depune eforturi semnificative pentru îndeplinirea clauzelor Convenției de Armistițiu, implicând atât instituțiile statului, cât și societatea civilă.

1.1. Comisia Aliată de Control a Armistițiului

Pentru a supraveghea, până la încheierea păcii, îndeplinirea obligațiilor asumate de România s-a constituit, prin art. 18 al Convenției de Armistițiu, Comisia Aliată de Control, care lucra sub directivele generale și ordinele Înaltului Comandament Aliat (Sovietic) acționând în numele Puterilor Aliate. Guvernul român și organele sale trebuiau să îndeplinească toate instrucțiunile date de comisie. Comisia Aliată de Control putea crea organe sau secțiuni speciale, însărcinându-le cu executarea de diferite funcțiuni. De asemenea, această instituție putea avea funcționari în diferite zone ale României.

La data de 11 decembrie 1944, au fost elaborate de către Comisia Aliată de Control din România, *Instrucțiunile* referitoare la activitatea sa din teritoriu și a comandanților militari din localități, respectiv la raporturile reciproce ale acestora cu organele administrative românești.

Comisia Aliată de Control a emis mai multe hotărâri printre care cerea ca toate materialele de război din capturi, care se restituiau și se expediau în Uniunea Sovietică, să fie puse în perfectă stare de funcționare.

Colaborarea cu reprezentanții Comisiei Aliate de Control a fost dificilă, în unele cazuri, pentru autoritățile române. Deciziile Comisiei Aliate de Control pentru aplicarea prevederilor Convenției de Armistițiu au necesitat, la nivelul Ministerului de Război, adoptarea unor măsuri de reglementare a activității în vederea sporirii eficienței în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor solicitate. Pentru obținerea unor rezultate care să vină în întâmpinarea cererilor comisiei, normele au fost aduse la cunoștința tuturor structurilor militare implicate în respectarea stipulațiilor Convenției de Armistițiu, dar și autorităților civile alese pentru a sprijini executarea.

CAPITOLUL II. STRUCTURI ÎNFIINȚATE PENTRU APLICAREA CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU DIN 12 SEPTEMBRIE 1944

Pentru îndeplinirea prevederilor cu caracter militar din Convenția de Armistițiu au fost implicate structuri ale Ministerului de Război, coordonate de Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului, precum și din Marele Stat Major, dar și direcțiile, serviciile, comandamentele și unitățile aflate în teritoriu.

Prezentarea instituțiilor create pentru aplicarea Convenției de Armistițiu a fost făcută în funcție de nivelul de acțiune guvernamental sau departamental și de momentul înființării lor.

II.1. Comisia pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite

Pentru soluționarea problemelor rezultate din colaborarea cu Comisia Aliată de Control a fost înființată Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului în baza *Decretului-lege nr. 527 din 24 octombrie 1944*. Era singurul organ calificat să primească cererile Înalțului Comandament Aliat (Sovietic), să le rezolve sau să le trimită spre rezolvare.

Baza legală de funcționare a suferit modificări prin *Decretul-lege nr. 654 din 22 decembrie 1944*, *Decretul-lege nr. 293 din 17 aprilie 1945* și *Decretul-lege nr. 636 din 7 august 1945*.

Organele militare ale Comisiei Române de Armistițiu erau: Administrația Livrărilor; Comisariatul General pentru Aplicarea Armistițiului; Delegația Militară și Subcomisia pentru aplicarea art. 12.

II.2. Comisariatului General al Executării Armistițiului

Înființarea Comisariatului General al Executării Armistițiului s-a făcut prin *Decretul-lege nr. 636 din 7 august 1945*. El a funcționat pe lângă Comisia Română de Armistițiu și a avut rolul de a coordona, executa, controla și ține evidența aplicării Convenției de Armistițiu.

Comisariatul avea în compunere reprezentanți ai Ministerului de Război, care aveau misiunea de a colabora cu instituțiile publice și întreprinderile particulare pentru îndeplinirea sarcinilor rezultate din prevederile Convenției de Armistițiu.

II.3. Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control

Înființarea Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control s-a făcut pe baza *Decretului-lege nr. 5 din 22 ianuarie 1946*. Odată cu intrarea în vigoare a acestei legi își încetau activitatea Comisia Română de Armistițiu și Comisariatul General al Executării Armistițiului.

Avea rolul de a reprezenta guvernul român pe lângă Comisia Aliată de Control și soluționa cererile Comisiei Aliate de Control privind aplicarea Convenției de Armistițiu și a tuturor convențiilor încheiate cu statul român și ținea evidența generală a executării armistițiului.

II.4. Delegația Militară

Delegația Militară, înființată în cadrul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, figura și în organica Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control, iar în urma intrării în vigoare a Tratatului de Pace, s-a transformat în Secție Militară și a funcționat în cadrul Comisiei Ministeriale pentru Aplicarea Tratatului de Pace pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri. Prin *Decizia Ministerială nr. 1695 din 27 ianuarie 1948*, Secția Militară a fost desființată.

II.5. Comisiile Regionale

La 15 martie 1946 au fost stabilite *Instrucțiunile asupra organizării, atribuțiilor și funcționării comisiilor regionale* înființate pe baza *Decretului-lege nr. 5 din 23 ianuarie 1946*.

Comisia Regională era compusă din delegați ai Ministerului de Război, Ministerul Afacerilor Interne și Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării cu scopul asigurării aprovizionării în teritoriu cu subzistențe, furaje, lemne și materiale de intendență organele sovietice.

II.6. Comisia de Coordonare Județeană

Prin *Decretul-lege nr. 61 din 31 ianuarie 1945*, pentru stabilirea normelor și procedurii de angajare, lichidare, ordonanțare, plata și controlul tuturor cheltuielilor necesare pentru executarea obligațiilor statului român, decurgând din Convenția de Armistițiu încheiată cu Națiunile Unite, se înființa în fiecare județ, pe lângă prefectura respectivă, câte o comisie județeană pentru executarea obligațiilor decurgând din aplicarea Convenției de Armistițiu. *Legea nr. 637 din 7 august 1945* privind angajarea, lichidarea și controlul cheltuielilor efectuate pentru executarea armistițiului menținea prevederea existenței comisiei de coordonare județeană.

II.7. Serviciul Capturi al Armatei și Serviciul Restituiri

De prevederile stabilite de art. 12 privind materialele aflate asupra unităților și formațiunilor armatei se ocupa Marele Stat Major, iar cele aflate în depozitele, stabilimentele și instituțiile civile cădeau în sarcina Serviciului Capturi al Armatei.

Inițial Serviciul Capturi s-a înființat în baza *Deciziei Ministeriale nr. 2394 din 10 octombrie 1942* pe lângă Ministerul Apărării Naționale – Subsecretariatul de Stat al Armatei de Uscat. „După 23.08.1944, Serviciul a funcționat în continuare în cadrul Ministerului de Război ocupându-se, de această dată, exact cu contrariul a ceea ce făcuse până acum, adică de identificarea, preluarea și ambalarea capturilor de proveniență sovietică (pe care el le adusese în țară) în vederea restituirii lor către U.R.S.S.”¹⁵.

În conformitate cu Ordinul, în rezoluție, al ministrului subsecretar de stat al Armatei de Uscat, pus pe *Nota raport nr. 107190 din 29 august 1945* a acestui serviciu, s-a aprobat ca începând de la data de 1 septembrie 1945, denumirea Serviciului de Capturi al Armatei să fie schimbată în Ministerul de Război – Serviciul de Restituiri. La 5 iulie 1947, Serviciul Restituiri a fost trecut în componența Direcției Prestații din cadrul Ministerul Apărării Naționale și apoi la Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace, iar la 1 februarie 1948, a fost desființat.

¹⁵ *Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, Inventar Arhivistic*, București, Ed. Militară, 1999, p. 170.

II.8. Comisia de prețuirea materialelor de capturi aflate la depozitele armatei

Secretariatul General din cadrul Subsecretariatului de Stat al Armatei de Uscat, prin *Decizia nr. 2555 din 21 octombrie 1942*, a stabilit înființarea și modul de funcționare al Comisiei de prețuirea materialelor de capturi aflate la depozitele armatei. Comisia a funcționat în cadrul Ministerului de Război, dar avea ca membrii reprezentanți ai instituțiilor și ministerelor cu responsabilități în domeniul economic.

II.9. Antrepozitul de Capturi al Armatei

Prin *Instrucțiunile nr. 50124 din 23 aprilie 1942*, Secretariatul General din cadrul Subsecretariatului de Stat al Armatei de Uscat a stabilit modul de funcționarea al Antrepozitului de Capturi al Armatei. Avea rolul de a depozita și administra materialele de captură care urmau să fie repartizate.

II.10. Serviciul Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate

Prin *Decizia Ministerială nr. 2580 din 1944 și Instrucțiunile nr. 1200 din 1944 și nr. 2800 din 1945* a fost stabilit cadrul legal de funcționare al Serviciului Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate.

A fost înființat în cadrul Direcției Superioare a Administrației Armatei prin *Instrucțiunile nr. 1007 din 22 mai 1944* și a avut un rol esențial în contabilizarea tuturor livrărilor și prestațiilor intervenite între Armatele Aliate și armata română.

II.11. Direcția Prestații și Direcția Aprovizionării Trupelor Aliate

Direcția Prestații a fost creată la 4 septembrie 1944 pe lângă Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile, cu misiunea de a aproviziona cu subzistențe și alte materiale de consum trupele aliate, conform art. 10 din Convenția de Armistițiu.

Prin *Legea nr. 636 din 7 august 1945*, direcția și-a schimbat subordonarea prin mutarea ei în cadrul Comisariatului General pentru Executarea Armistițiului. În conformitate cu *Legea nr. 5 din 1946* a făcut parte din Secretariatul General Administrativ din Ministerul de Război. Având ca bază *Decizia Ministerială nr. 1147 din 14 octombrie 1947*, Direcția Prestații din cadrul Ministerului Apărării Naționale a trecut la Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace, iar în ianuarie 1948, a fost desființată.

O altă instituție creată în cadrul Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile, Direcția Aprovizionării Trupelor Aliate, în baza *Decretului-lege nr. 636 din 1945*

s-a transformat în Direcția Prestații, în cadrul Comisariatului General pentru Executarea Armistițiului.

II.12. Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei

La 20 septembrie 1944 a fost încadrat la Subsecretariatul de Stat al Marinei, Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului cu rolul de a se ocupa de toate problemele care priveau aplicarea Convenției de Armistițiu în legătură cu Marina.

II.13. Subcomisia pentru aplicarea articolului 12 din Convenția de Armistițiu

Subcomisia pentru aplicarea articolului 12 din Convenția de Armistițiu a fost instituită prin *Ordinul Ministerului de Război – Subsecretariatul de Stat al Armatei de Uscat nr. 105010 din 5 octombrie 1944* cu rolul de a stabili și restitui materialele din capturi în spiritul art. 12 din Convenția de Armistițiu. La baza funcționării au mai stat: *Decizia Ministerială nr. 26 din 1945* și *Decizia nr. 32 a Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului*.

II.14. Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Armatei de Uscat

La 1 februarie 1945 a fost creat Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului, prin *Decizia Ministerială nr. 3341 din 30 ianuarie 1945*, în subordinea Subsecretariatului de Stat al Armatei de Uscat.

Secretariatul General s-a ocupat de aplicarea prevederilor Convenției de Armistițiu ce au ținut de Armata de Uscat, dar a avut un rol important și în coordonarea activității direcțiilor și serviciilor din cadrul Ministerului de Război. De asemenea, a ținut legătura permanentă cu instituțiile din afara ministerului cu scopul de a asigura o bună îndeplinire a stipulațiilor Convenției de Armistițiu.

II.15. Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului

Prin *Decizia Ministerială nr. 3981 din 23 martie 1945* s-a înființat Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului. Având rolul de a supraveghea executarea Convenției de Armistițiu, serviciul va asigura mijloacele solicitate de autoritățile sovietice legate de Forțele Aeriene. Secretarul general pentru aplicarea armistițiului a avut misiunea de a păstra legătura cu Comisia Aliată de Control în chestiunile de aplicarea condițiilor de armistițiu privind Aeronautica.

II.16. Direcția Colectări

Decretul-lege nr. 404 din 24 mai 1945 a stabilit că se înființează pe lângă Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile, Direcția Colectărilor având în atribuția sa executarea rațională a colectărilor de resurse alimentare, cereale, animale, păsări, pește, precum și pentru orice alte produse de hrană naturale sau industriale de pe teritoriul țării care urmau să se livreze pentru executarea Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944 și a Convenției din 6 ianuarie 1945, aprovizionarea Armatei Române și populației civile.

II.17. Inspectoratul de Control

Tot în baza *Decretului-lege nr. 404 din 1945*, art. 12, a fost înființat pe lângă Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile, un Inspectorat de Control sub directa supraveghere a ministrului subsecretar de stat.

II.18. Comisia Specială pentru executarea articolelor 7 și 12 din Convenția de Armistițiu

Prin *Decretul-lege nr. 476 din 1945* referitor la efectuarea de rechiziții de autovehicule în vederea îndeplinirii obligațiilor prevăzute de articolele 7 și 12 din Convenția de Armistițiu se înființa pe lângă Ministerul de Război și sub îndrumarea Consiliului de Miniștri, Comisia specială pentru executarea articolelor 7 și 12, numai în ceea ce privea rechizițiile de autovehicule.

II.19. Comisiile de Livrări

Create pe lângă fiecare depozit sovietic, la București/Pantelimon, Constanța și Brăila, având ca sarcini primirea subzistențelor și materialelor expediate de centrele de exploatare, oficii etc. și predarea acestora către organele specializate ale U.R.S.S, Comisiile de Livrări au avut ca baza legală de înființare *Ordinul Ministerului de Război nr. 40637 din 1 februarie 1946*.

Direcția Subzistențelor Armatei din cadrul Ministerului de Război prin *Instrucțiunile tehnice nr. 41930 din 2 aprilie 1946* relative la aprovizionarea cu subzistențe, echipament și materiale diverse a stabilit referitor la Comisiile de Livrare modul de organizare și funcționare. Atribuțiile detaliate ale Comisiilor de Livrare erau prezentate în *Instrucțiunile nr. 49100 din 28 martie 1946*.

CAPITOLUL III. EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR CARE ÎI REVENEAU STATULUI ROMÂN ODATĂ CU ÎNCHEIEREA CONVENȚIEI DE ARMISTIȚIU

Evaluarea din punct de vedere financiar a efortului de care România l-a întreprins în vederea aplicării clauzelor Convenției de Armistițiu este greu de realizat întrucât nu a fost analizat modul de îndeplinire a clauzelor economice. Executarea articolelor 1-5, 7, 9-12, 17 și 19 din Convenția de Armistițiu cădea în sarcina Ministerului de Război.

III.1. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 1 din Convenția de Armistițiu

Din *Memoriul nr. 2603 din 23 ianuarie 1945* și *Darea de seamă* întocmită la 30 septembrie 1946 de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a reieșit că România și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la art. 1 integral și, după cum se va constata, forțele române puse la dispoziția Înalțului Comandament Sovietic depășeau minimum fixat.

III.2. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 2 din Convenția de Armistițiu

Din textele *Memoriului nr. 2603 din 23 ianuarie 1945* și a *Dării de seamă* întocmită la 30 septembrie 1946 de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a rezultat că stipulațiile prevăzute la art. 2 al Convenției de Armistițiu au fost executate pe deplin. Comisia Aliată de Control a supravegheat îndeplinirea, prin stabilirea unor reguli referitoare la internarea cetățenilor germani și maghiari și a dat exceptări de la acest regim.

III.3. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 3 din Convenția de Armistițiu

Prezentarea îndeplinirii prevederilor art. 3 cuprinde evaluări ale efortului material și financiar centralizate atât la nivelul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, cât și la nivelul Ministerului de Război – Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului, Serviciul Subsecretariatului de Stat al Marinei pentru Aplicarea Armistițiului și de către alte direcții și servicii ale Ministerului de Război. Se poate constata că s-au pus la dispoziția Înalțului Comandament Sovietic mijloace de transport, s-au amenajat drumuri și căi ferate și s-a asigurat producția de război, linii de comunicație, instalații etc.

III.4. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 4 din Convenția de Armistițiu

În ceea ce privește art. 4, atât *Memoriul nr. 2603 din 23 ianuarie 1945*, cât și *Darea de seamă din 30 septembrie 1946* întocmite de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului semnalează problemele referitoare la instalarea trupelor de grăniceri la frontiera dintre U.R.S.S. și România, lipsa de cooperare a Comisiei Aliate de Control cu autoritățile române și efortul acestora pentru remedierea situației.

III.5. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 5 din Convenția de Armistițiu

Art. 5 a presupus eliberarea prizonierilor ruși și anglo-americiani, cărora li s-au asigurat haine și hrană. O problemă importantă semnalată de Comisia Română de Armistițiu a fost faptul că autoritățile sovietice nu eliberau prizonierii români. *Darea de seamă din 30 septembrie 1946* întocmită de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului cuprinde sumele în lei și dolari care reprezintă efortul depus de statul român pentru eliberarea și predarea prizonierilor de război și repatrierea cetățenilor Națiunilor Unite.

III.6. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 7 din Convenția de Armistițiu

Art. 7 a determinat luarea unor măsuri la nivelul Armatei Române privind inventarierea și depozitarea materialelor de război germane. Sunt prezentate dările de seamă întocmite de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului, Serviciul Subsecretariatului de Stat al Marinei pentru Aplicarea Armistițiului, direcții și servicii din Ministerul de Război, Marele Stat Major, Direcția Prestații, care cuprind date referitoare la materialele predate autorităților sovietice, situația cheltuielilor efectuate în cadrul art. 7 și problemele semnalate în relația cu Comisia Aliată de Control.

III.7. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 9 din Convenția de Armistițiu

În vederea remiterii tuturor navelor aparținând Națiunilor Unite către Înaltul Comandament Sovietic, Comisia Aliată de Control a dat o serie de norme interpretative pentru stabilirea apartenenței. În *Memoriul nr. 2603 din 23 ianuarie 1945* și în *Darea de seamă întocmită la 30 septembrie 1946* de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului, ca și în situațiile realizate de Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei sunt cuprinse sumele pe care statul român le-a cheltuit pentru aplicarea art. 9 și numărul navelor predate.

III.8. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 10 din Convenția de Armistițiu

Obligațiile prevăzute de art. 10 au presupus cheltuieli care au vizat pe de o parte operațiunile militare întreprinse cu Armata Sovietică, iar pe de altă parte prezența acestora pe teritoriul României. Sunt prezentate livrările solicitate de Armata Sovietică și sumele puse la dispoziție de statul român. Este cuprins efortul contabilizat la nivelul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, dar și la nivelul Ministerului de Război (direcții și servicii subordonate, Serviciul Secretariatului General pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului, Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei, Direcția Motomecanizării, Delegația Militară).

III.9. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 11 din Convenția de Armistițiu

În *Memoriul nr. 2603 din 23 ianuarie 1945* și *Darea de seamă* întocmită de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului la 30 septembrie 1946 sunt cuprinse produsele care urmau să fie livrate pentru acoperirea sumei de 300 milioane dolari S.U.A., valoarea lor și cantitățile. Este prezentat modul de stabilire al prețului la care erau evaluate produsele. De asemenea, sunt precizate cifrele la care se ridica efortul financiar al statului român și Ministerului de Război (direcțiile și serviciile subordonate, Marele Stat Major, Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei) și problemele ridicate de semnarea Convenției din 16 ianuarie 1945.

III.10. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 12 din Convenția de Armistițiu

În vederea restituirii valorilor și materialelor luate de pe teritoriul U.R.S.S. în timpul războiului, autoritățile române au avut de parcurs mai multe etape: de la identificare la colectare, reparație și predarea efectivă. Sunt semnalate problemele care au reieșit după semnarea Convenției pentru reglementarea aplicării art. 12 și modul de soluționare. Este prezentat efortul financiar evaluat în lei și dolari al statului român, dar și al structurilor Ministerului de Război abilitate pentru executarea acestui articol (Subcomisia pentru Aplicarea Articolului 12 din Convenția de Armistițiu, Marele Stat Major, Serviciul pentru Aplicarea Armistițiului din cadrul Subsecretariatului de Stat al Marinei, Serviciului de Capturi al Armatei, Delegația Militară, Serviciul Restituiri, Serviciul Decontări cu Armatele altor State).

III.11. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 17 și 19 din Convenția de Armistițiu

Restabilirea administrației românești pe tot cuprinsul țării (Transilvania de Nord, Dobrogea și îndeosebi zona Constanța, granița cu Iugoslavia etc.) a fost cu greu lăsată să se desfășure de Comisia Aliată de Control. Așa cum s-a putut observa din *Memoriul* întocmit la data de 23 ianuarie 1945, Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului a colaborat strâns cu Comisia Aliată de Control în vederea respectării prevederilor Convenției de Armistițiu, semnalând problemele întâmpinate în desfășurarea activității, propunând soluții și cerând sprijinul pentru rezolvarea acestora.

III.12. Efortul financiar prestat de statul român pentru executarea armistițiului

Am ales să prezentăm centralizarea efortului financiar prestat de statul român pentru executarea Convenției de Armistițiu, întrucât acesta cuprinde și sumele rezultate din prestațiile și despăgubirile de război, deci cele efectuate de Ministerul de Război. Începând din septembrie 1944 până în septembrie 1946 sunt detaliate pe articolele din Convenția de Armistițiu, lunar, cheltuielile generate de aplicarea prevederilor. De asemenea, am considerat relevantă situația comparativă între cheltuielile pentru administrația statului și a celor pentru armistițiu, care au fost mijloacele prin care s-au acoperit aceste cheltuieli. Totodată, s-a realizat o evaluare în dolari a efortului total făcut de România care a vizat colaborarea militară, obligațiile politice, administrative, economice și de restituire. Pentru această evaluare s-a stabilit un nivel al cursului dolarului în 4 perioade distincte, care a ținut de prețurile mărfurilor pe piețele internaționale și de prețurile în lei ale acelorași produse pe piața românească.

CAPITOLUL IV. TRATATUL DE PACE DIN 10 FEBRUARIE 1947

Țara noastră a respectat condițiile impuse de Convenția de Armistițiu, însă a fost considerată și de Tratatul de Pace ca țară învinsă.

România a semnat, la 10 februarie 1947, Tratatul de Pace care cuprinde 40 de articole și este structurat în opt părți și anume: Partea I – Frontiere; Partea II – Clauze politice; Partea III – Clauze militare, navale și aeriene; Partea IV – Retragera forțelor aliate; Partea V – Reparațiuni și restituiri; Partea VI – Clauze economice; Partea VII – Clauză relativă la Dunăre; Partea VIII – Clauze finale și șase anexe: Anexa I – Harta frontierelor române; Anexa II – Definiția instrucției militare: terestre, aeriene și navale; Anexa III – Definiția și lista materialului de război; Anexa IV – Dispozițiuni speciale relative la anumite feluri de bunuri; Anexa V – Contracte, prescripție și efecte de comerț; Anexa VI – Tribunale de prize și sentințe.

Pe lângă clauzele de ordin general, Tratatul de Pace conținea prevederi cu caracter militar pentru care Ministerul Apărării Naționale era responsabil (art. 11-20) sau pentru care își dădea concursul în vederea executării (art. 1-2, 5, 21, 23-24).

Tratatul de Pace a reluat unele prevederi din Convenția de Armistițiu, dar a adăugat și unele noi. Pentru îndeplinirea lor statul român a stabilit ministerele și instituțiile responsabile.

IV.1. Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace

Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace a fost înființat prin *Decizia Ministerială nr. 1147 din 14 octombrie 1947*. Avea ca scop livrarea către Armata Sovietică de materiale, subzistențe, combustibil și repararea cazărmilor. De asemenea, oficiul primea și rezolva cererile și lucrările legate de executarea acelor prevederi ale Tratatului de Pace care erau de competența Ministerului Apărării Naționale, întocmirea propunerilor și studiilor în vederea îndeplinirii obligațiilor din tratat și monitorizarea executării acestora. Din februarie 1948 „Oficiul rămâne singurul organism care lucrează pentru aplicarea prevederilor Tratatului de Pace”¹⁶.

Cu *Adresa nr. 2297 din 11 octombrie 1948* președintele Oficiului pentru Aplicarea Tratatului de Pace informa cabinetului ministrului adjunct al Ministerului Apărării Naționale că secretarul general al Înzestrării și Administrării Armatei ordonase desființarea Oficiului pentru Aplicarea Tratatului de Pace din Ministerul Apărării Naționale la 15 octombrie 1948. De la 12 octombrie 1948, oficiul nu mai primea nici un fel de corespondență; chestiunile pe care direcțiile sau comandamentele le mai aveau în litigiu sau nou ivite în legătură cu aplicarea armistițiului și Tratatului de Pace fiind rezolvate prin corespondență directă între comandamentele și direcțiile de resort din Ministerul Apărării Naționale și Ministerul Afacerilor Străine sau Ministerul Finanțelor.

IV.2. Necesitatea înființării unui organism care să se ocupe cu modalitățile de aplicare și executare a Tratatului de Pace

Înainte de semnarea Tratatului de Pace s-a pus problema înființării unui organism care să aibă ca sarcină principală aplicarea unitară la nivelul statului român a prevederilor acestuia. Practic, ministerele nu ar mai fi fost responsabile fiecare de articolele care intrau în sfera lor de activitate, ci ar fi existat numai acest organism unic. Relevant pentru studiul nostru este faptul că în structura acestuia ar fi existat o *secție militară* care ar fi avut rolul de a coordona executarea clauzelor militare din Tratatul de Pace.

Utilitatea și modul de funcționare al organismului au fost subliniate în corespondența purtată între mai multe instituții: Cabinetul Ministrului din cadrul Ministerului Economiei Naționale,

¹⁶ *Ibidem*, p. 172.

Președinția Consiliului de Miniștri, Comisarul General al Guvernului pentru Legăturile cu Comisia Aliată de Control, Ministerul Afacerilor Străine și Ministerul Finanțelor.

Această propunere pentru înființarea unui singur organism la nivelul statului pentru aplicarea Tratatului de Pace nu a fost pusă în practică, considerându-se că soluția este cea a desființării Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control și neînlocuirea ei cu nicio altă instituție. Ministerele de resort continuau organizarea îndeplinirii Tratatului de Pace fiind coordonate de Președinția Consiliului de Miniștri.

CAPITOLUL V. REPARTIZAREA SARCINILOR CARE REVENEAU MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE DIN TRATATUL DE PACE

Încă de la data semnării armistițiului, statul român a trecut la o organizare democratică și la achitarea unor obligații cu caracter economic față de unele Puteri Aliate și Asociate. Multe din problemele care au intrat în responsabilitatea Guvernului Român, sub regimul armistițiului și a căror rezolvare o prevedea și Tratatul de Pace, erau deja rezolvate în principiu, iar executarea lor practică terminată sau în curs de efectuare.

Având în vedere că problemele rezultând din Tratatul de Pace erau de natură politică, militară și economică, era firesc ca aplicarea și executarea dispozițiilor acestuia să revină în primul rând departamentelor de resort și anume: clauzele politice – Ministerului Afacerilor Străine și Ministerului Afacerilor Interne, cele militare – Ministerului Apărării Naționale și cele economice – Ministerului Industriei și Comerțului și Ministerului de Finanțe.

Pentru rezolvarea clauzelor militare era nevoie de colaborarea directă a Ministerului Afacerilor Străine și de concursul Ministerului Industriei și Comerțului, Ministerul Comunicațiilor etc.

Stadiul îndeplinirii clauzelor militare din Tratatul de Pace, în septembrie 1947, pe care Ministerul Apărării Naționale le avea de executat se prezenta astfel: art. 11 – se trasase cadrul legislativ și mai era necesară continuarea operațiunilor pentru reducerea tonajului marinei și a numărului și calității avioanelor; art. 12 – se executase licențierea de personal militar peste efectivul fixat prin art. 11; art. 13 – se continua supravegherea ca instrucția militară să nu se aplice decât personalului armatei; art. 14 – se observa respectarea interdicției posesiei armelor, materialelor și proiectilelor speciale; art. 15 – urma ca Ministerul Apărării Naționale să stabilească existentul în material de război de toate categoriile și proveniențele, după care fixa necesarul în funcție de efectivele îngăduite prin art. 11; art. 16 - Ministerul Apărării Naționale supraveghea aplicarea în totalitate a stipulațiilor acestui articol care se refereau la predarea sau distrugerea materialului de război în excedent de proveniență aliată sau germană; art. 17 - se continua supravegherea pentru prevenirea reînarmării Germaniei; art. 18 – se păstra obligația permanentă de a nu dobândi sau

fabrica avioane civile de concepție germană sau japoneză; art. 19 – se întocmeau studii și propuneri de modificare a clauzelor militare, navale și aeriene; art. 20 – o parte din prizonierii de război au fost repatriați iar Ministerului Apărării Naționale îi revenea sarcina de a continua operațiunea.

La data de 1 iulie 1948, Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace avea mai multe lucrări în curs de rezolvare în legătură cu îndeplinirea prevederilor din Convenția de Armistițiu și Tratatul de Pace. În legătură cu Tratatul de Pace, o activitate importantă era soluționarea tuturor cererilor de restituiri de bunuri primite la Ministerul Apărării Naționale.

V.1. Necesitatea modificării clauzelor militare, navale și aeriene din Tratatul de Pace

Tratatul de Pace oferea posibilitatea, în conformitate cu art. 19, de a modifica clauzele militare, navale și aeriene prin înțelegere cu Puterile Aliate și Asociate sau după ce România devenea membră a O.N.U. prin înțelegere cu Consiliul de Securitate.

Marele Stat Major a fost structura din cadrul Ministerului Apărării Naționale care a întocmit o analiză asupra efectelor aplicării Tratatului de Pace asupra Armatei Române, a semnalat disfuncționalitățile apărute în desfășurarea activității și a propus soluții pentru rezolvarea problemelor ivite.

Documentul întocmit, în septembrie 1947, de Marele Stat Major viza propuneri în legătură cu Armata de Uscat, Aeronautica, Marina, instrucția contingentului anual și a rezervelor și industria care asigura armamentul și materialele necesare armatei.

Pentru Armata de Uscat, Aeronautică și Marină era explicată utilitatea modificării atât a numărului de efective necesar, cât și a dotării cu tehnică de luptă. Prin aceste schimbări se viza apărarea locală a frontierelor, asigurarea forței necesare pentru a face față unei agresiuni și menținerea siguranței populației în situația în care organele Ministerului Afacerilor Interne solicitau sprijinul. Scopul urmărit de Marele Stat Major era acela de a crea o armată dotată atât cu armament și materiale moderne, cât și cu efective suficiente pentru a asigura securitatea țării.

CONCLUZII

Semnarea Convenției de Armistițiu la 12 septembrie 1944 a determinat autoritățile române să ia decizii în vederea aplicării prevederilor sale și să creeze instituții care să supravegheze executarea, respectiv Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului.

Punerea în practică a hotărârilor luate pentru îndeplinirea stipulațiilor din Convenția de Armistițiu a necesitat implicarea ministerelor existente la acea dată, care la rândul lor au creat în subordine organe cu responsabilități în domeniu. A fost și cazul Ministerului de Război, care pentru îndeplinirea prevederilor cu caracter militar din Convenția de Armistițiu a înființat structuri în

subordinea sa, având nevoie și de participarea direcțiilor, serviciilor, comandamentelor și unităților existente.

Pe lângă instituțiile create la nivel guvernamental, au existat structuri cu responsabilități la nivel regional, județean și local, având în compunere reprezentanți ai Ministerului de Război, cu rolul de a coordona și aplica în teritoriu prevederile convenției, deciziile date de Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului și Comisariatul General al Executării Armistițiului și normele date de ministere, prin care și Ministerul de Război.

În activitatea sa, Ministerul de Război a trebuit să implementeze hotărârile Comisiei Aliate de Control pentru sporirea eficienței în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor solicitate. Pentru obținerea unor rezultate care să vină în întâmpinarea cererilor comisiei, normele au fost aduse la cunoștința tuturor structurilor militare implicate, dar și autorităților civile alese pentru a sprijini executarea.

Ministerul de Război a avut reprezentanți în cadrul Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului și mai apoi în Comisariatul General al Executării Armistițiului, instituții care aveau misiunea de a coordona activitatea de aplicare a prevederilor Convenției de Armistițiu atât la nivel național cât și local, atât a autorităților publice cât și a celor particulare.

Și atunci când cele două instituții menționate mai sus au fost desființate și a fost înființat unui nou organism, Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control, Ministerul de Război a avut împuterniciți.

Prin Delegația Militară, Ministerul de Război a avut reprezentanți în instituția cu cea mai mare importanță în aplicarea Convenției de Armistițiu – Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului.

Ministerul de Război a creat o serie de organisme sau a reorganizat structurile existente în așa fel încât să poată să realizeze sarcinile care îi reveneau. Organigrama acestora cuprindea mai multe birouri, secții și/sau servicii, care în perioada dintre semnarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, a suferit modificări dese. Ele erau datorate necesității de transformare a Ministerului de Război pentru ca acesta să fie în acord, pe de o parte cu voința politică și pe de altă parte, cu cerințele impuse de Convenția de Armistițiu.

În perioada după semnarea Convenției de Armistițiu, se constată o birocratizare excesivă prin crearea de structuri care se suprapuneau parțial ca organizare, atribuții și funcționare, care este consecința unui specific de funcționare al statului român. A caracterizat ambele forme de guvernământ (monarhie/republică). Remanierile guvernamentale făceau ca proiectele adoptate anterior să nu fie lăsate să funcționeze. Înființarea de noi instituții, de cele mai multe ori prin redenumiri, lăsau impresia unei reevaluări, dar fără eficientizarea activității.

Utilitatea structurilor înființate la nivelul Ministerului de Război pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, va determina păstrarea unei categorii în cadrul instituției care va fi abilitată să

îndeplinească clauzele militare ale Tratatului de Pace și anume Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace.

Așa cum s-a putut observa evaluarea din punct de vedere financiar a efortului pe care România l-a întreprins în vederea aplicării clauzelor Convenției de Armistițiu este greu de realizat.

La acea dată, pentru o cât mai bună îndeplinire a sarcinilor care au revenit României după 23 august 1944, autoritățile au încercat să asigure funcționarea țării, să mobilizeze atât instituțiile de stat, cât și întreprinderile particulare și populația civilă. Țara a fost afectată de război și secetă, care au avut efecte nefavorabile asupra industriei, producției, transporturilor, administrației teritoriului etc. Nu de puține ori particularii s-au confruntat cu lipsa materialelor sau produselor de bază necesare pentru satisfacerea solicitărilor adresate de Comisia Aliată de Control.

La nivelul Ministerului de Război a existat o monitorizare a modului de îndeplinire a Convenției de Armistițiu, fiind întocmite memorii și dări de seamă periodice de structurile abilitate cu sarcini în domeniu. Din cuprinsul lor au rezultat sumele la care s-a ridicat contribuția militară înainte și după încetarea ostilităților. De asemenea sunt menționate livrările către autoritățile sovietice, dar și disfuncționalitățile sesizate în executare, respectiv lipsa de cooperare a Comisiei Aliate de Control cu autoritățile române și efortul acestora pentru remedierea situației.

Prezentarea noastră care s-a oprit asupra executării obligațiilor prevăzute de art. 1-5, 7, 9-12, 17 și 19, din Convenția de Armistițiu de care era responsabil Ministerul de Război și a avut ca bază documentele regăsite în fondurile de arhivă aflate în păstrarea Arhivelor Militare Române, cât și ale Arhivelor Naționale Istorice Centrale. Considerăm că au o valoare deosebită, întrucât consemnează la momente apropiate de data semnării Convenției de Armistițiu la ce efort material și financiar a fost supus statul român. Așa cum remarcă și Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului la 30 septembrie 1946, din păcate, nu s-a făcut de la începutul aplicării Convenției de Armistițiu o înregistrare contabilă a cheltuielilor efectuate de statul român, efortul fiind probabil mai mare decât cel consemnat în documente.

Statul român nu numai că a executat pe deplin stipulațiile prevăzute de Convenția de Armistițiu, dar le-a și depășit. Solicitățile Comisiei Aliate de Control au fost câteodată mai mari decât posibilitățile reale de îndeplinire ale statului român. După semnarea Convenției de Armistițiu au fost semnalate probleme în executarea articolelor și s-a încercat remedierea acestora prin convenții ulterioare cum sunt cele care au vizat art. 11 și 12.

Tratatul de Pace a reluat unele prevederi din Convenția de Armistițiu, dar a adăugat și unele noi. Pentru îndeplinirea lor statul român a stabilit ministerele și instituțiile responsabile.

Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace a fost continuatorul unor structuri înființate la nivelul Ministerului de Război pentru aplicarea Convenției de Armistițiu. După intrarea în vigoare a Tratatului de Pace, s-a ocupat la nivelul Ministerului Apărării Naționale de respectarea condițiilor impuse.

Înainte de semnarea Tratatului de Pace s-a pus problema înființării unui organism care să aibă ca sarcină principală aplicarea unitară la nivelul statului român a prevederilor acestuia. Practic, ministerele nu ar mai fi fost responsabile fiecare de articolele care intrau în sfera lor de activitate, ci ar fi existat numai acest organism unic. Propunerea ca să existe un singur organism care să aplice Tratatul de Pace a venit din nevoia de a reduce birocrăția care a caracterizat întreaga perioadă după semnarea Convenției de Armistițiu, dar și numărul instituțiilor înființate pentru aplicarea acesteia. Din structura organismul urma să facă parte și o secție militară cu rolul de a coordona executarea clauzelor militare. Însă, propunerea a fost respinsă, soluția fiind cea a desființării Comisiei Române de Legătură cu Comisia Aliată de Control și înlocuirea ei cu nicio altă instituție. Ministerele de resort au continuat organizarea îndeplinirii Tratatului de Pace, fiind coordonate de Președinția Consiliului de Miniștri.

Încă de la data semnării armistițiului, statul român a trecut la o nouă organizare și la achitarea unor obligații cu caracter economic față de unele Puteri Aliate și Asociate. Multe din problemele care au intrat în responsabilitatea Guvernului Român, sub regimul armistițiului, și a căror rezolvare o prevedea și Tratatul de Pace, erau deja rezolvate în principiu, iar executarea lor practică terminată sau în curs de efectuare.

Pentru o bună îndeplinire a clauzelor Tratatului de Pace s-au repartizat pe ministere articolele de care erau responsabile. În același timp, pentru executarea prevederilor ele colaborau cu celelalte ministere sau instituții cu atribuții în domeniu. S-a putut constata că în ceea ce a privit clauzele militare, Ministerului Apărării Naționale i-au fost stabilite termene de executare precise (de exemplu, 6 luni de la intrarea în vigoare a Tratatului de Pace pentru art. 12), dar și termene permanente (de exemplu, art. 18 care interzicea cumpărarea de avioane civile de concepție germană și japoneză).

Tratatul de Pace oferea posibilitatea, în conformitate cu art. 19, de a modifica clauzele militare, navale și aeriene prin înțelegere cu Puterile Aliate și Asociate sau după ce România devenea membră a O.N.U., prin înțelegere cu Consiliul de Securitate. Marele Stat Major a fost structura din cadrul Ministerului Apărării Naționale care a întocmit o analiză asupra efectelor aplicării Tratatului de Pace asupra Armatei Române, a semnalat disfuncționalitățile apărute în desfășurarea activității și a propus soluții pentru rezolvarea problemelor ivite. Documentul întocmit viza propuneri în legătură cu Armata de Uscat, Aeronautica, Marina, instrucția contingentului anual și a rezervelor și industria care asigura armamentul și materialele necesare armatei.

Scopul urmărit de Marele Stat Major era acela de a crea o armată dotată atât cu armament și materiale moderne, cât și cu efective suficiente pentru a asigura securitatea țării.

În condițiile menționate în Tratatul de Pace, trecerea de la starea de război la cadrul de pace a însemnat o reducere a efectivelor Armatei Române, dar și a armamentului pus la dispoziție, însemnând o apărare mai slabă în cazul unei eventuale viitoare agresiuni.

În perioada analizată, România a trecut prin importante schimbări la nivel politic și prin reorganizări la nivel instituțional. De asemenea, din momentul semnării Convenției de Armistițiu, țara noastră a trecut în sfera de influență a U.R.S.S.-ului, care a avut consecințe dramatice în evoluția ulterioară pe plan intern, dar și internațional.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

IZVOARE:

1. Fonduri de arhivă deținute de Arhivele Naționale Istorice Centrale:

- Casa Regală – Oficiale, vol. III (1904-1947);
- Casa Regală – Oficiale, vol. IV (1927-1947);
- Ministerul Afacerilor Externe (1868-1946);
- Parlament (1931-1951);
- Președinția Consiliului de Miniștri (1944-1948).

2. Fonduri Arhivele Militare Române:

- Cabinetul ministrului de război (1913-1950);
- Cabinetul șefului Marelui Stat Major (1917-1951);
- Casa Militară Regală (1936-1947);
- Marele Stat Major – Biroul Special Plăți Externe (1944-1950);
- Marele Stat Major – Secția a 3-a Operații (1929-1951);
- Marele Stat Major – Secția a 4-a Dotare (1914-1950);
- Marele Stat Major – Secția Adjutantură (1902-1950);
- Marele Stat Major – Secția Legături Externe (1940-1950);
- Marele Stat Major – Secția Organizare mobilizare (1900-1969);
- Marele Stat Major (1859-1960);
- Ministerul Apărării Naționale – Direcția Secretariat (1947-1995);
- Ministerul de Război – Secretariatul General (1938-1945);
- Președinția Consiliului de Miniștri (1941-1948);
- Structuri militare române care au funcționat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace.

LUCRĂRI GENERALE:

1. ****Actul de la 23 august 1944 în context internațional, studii și documente*, coordonator Gheorghe Buzatu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984;
2. ****Contribuția României la Războiul Antihitlerist (23 august 1944-9 mai 1945)*, București, Editura Militară a Ministerului Forțelor Armate ale R.P.R., 1958;

3. ****File din istoria militară a poporului român. Studii*, vol. VIII, București, Editura Militară, 1980;
4. ****Istoria românilor*, vol. IX, coordonator acad. Dinu C. Giurescu, București, Editura Enciclopedică, 2008;
5. ****Istoria Statului Major General Român. Documente. 1859-1947*, coordonatori maior Eftimie Ardeleanu, locotenent-colonel Alexandru Oșca, cercetător științific principal Dumitru Preda, București, Editura Militară, 1994;
6. ****Reforma militară și societatea în România (1878-2008), Relaționări externe și determinări naționale*, coordonator Petre Otu, București, Editura Militară, 2009;
7. ****România de la război la pace. 1939-1947. Semnificații politico-militare. Studii*, coordonator Alesandru Duțu, București, Editura Vasile Cârlova, 1997;
8. ****România în ecuația războiului și păcii (1939-1947) – Aspecte și controverse –*, coordonator Gh. Buzatu, (ediția a II-a), București, Editura Mica Valahie, 2009;
9. ****România Mare în ecuația păcii și războiului (1919-1947) – Aspecte și controverse –*, coordonatori Gh. Buzatu, Horia Dumitrescu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009;
10. ****Statul Major General 1859-2004. Istorie și Transformare*, coordonator general-maior dr. Mihail Orzeață, București, Editura Centrul Tehnic Editorial al Armatei, 2004;
11. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Denis, Hitchins, Keits, Papacostea, Șerban, Pompiliu, Teoda, *Istoria României*, București, Editura Corint, 2007;
12. Buzatu, Gheorghe, Cîrstea, Marusia, *Bilanțul prezenței României la Paris, în România mare în ecuația păcii și a războiului (1919-1947)*, Iași, 2009, pp. 359-367;
13. Idem, *România și războiul mondial din 1939-1945*, Iași, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, 1995;
14. Idem, *Cel dintâi „bilanț” al participării României la conferința păcii din 1946*, în *Concepte și metodologie în studiul relațiilor internaționale*, Iași, 1998, pp. 497-506;
15. Idem, Cheptea, Stela, *...Și a fost 23 August*, în *Trecutul la judecata istoriei. Mareșalul Antonescu-pro și contra*, București, 2006, pp. 291-313;
16. Idem, *Despre rațiunile și tehnica loviturilor de stat (23 august 1944)*, în *Trecutul la judecata istoriei. Mareșalul Antonescu-pro și contra*, București, 2006, pp. 335-371; în *23 august 1944. Evaluări și controverse*, Ploiești, 2006, pp. 26-74;
17. Idem, *Desprinderea României de Axă, la 23 august 1944: noi perspective*, în „Orizont XXI. Revistă de istorie. Fundația Valeriu Florin Dobrinescu”, an 2, nr. 7/2007, pp. 35-41;
18. Idem, *Lovitura de la 23 august 1944. Noi piese la dosar*, în „Ateneu”, an 29, nr. 4/1992, p. 2;

19. Idem, Măță, Cezar, *România, august 1944: armistițiul sau preludiul unei lovituri de stat?*, în *Hegemoniile trecutului. Evoluții românești și europene. Profesorului Ioan Chiper la 70 de ani*, București, 2006, pp. 367-284;
20. Idem, *România și S.U.A. (1941-1945)*, în „Revista româno-americană. Asociația Amicii Statelor Unite”, nr. 14-15/2007, pp. 24-45;
21. Chiper Ioan, Constantiniu Florin, Pop Adrian, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americe (1944-1947)*, București, Editura Iconica, 1993;
22. Idem, „Instrucțiunile” date delegației române pentru semnarea armistițiului cu Națiunile Unite (august 1944), în *23 august 1944. Evaluări și controverse*, Ploiești, 2006, pp. 75-84;
23. Idem, *Conjunctura semnării armistițiului de la Moscova*, în „Revista istorică”, an 5, nr. 9-10/1994, pp. 891-898;
24. Idem, *Proiecte de armistițiu cu România, elaborate de „Comisia Voroșilov” (ianuarie-august 1944)*, în *Omagiu istoricului Stelian Neagoe*, București, 2003, pp. 168-177;
25. Ciorbea, Valentin, *Din istoria secolului XX. Volumul II – 1939-1945. Principalele teatre de operații militare*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2008;
26. Idem, Ploeanu Emanuel, *Din istoria secolului XX. Diplomația războiului (1939-1945)*, vol. III, Constanța, Editura Ex Ponto, 2011;
27. Constantiniu Florin, *After 23 August 1944. The Romanian-German Attempt to Free Romania from Soviet Occupation*, în „Romanian Civilization. Romanian Cultural Foundation”, an 6, nr. 3/1997-1998, pp. 11-20;
28. Idem, *Constatări și recomandări privind România în vara anului 1944: o sursă sovietică inedită*, în *Istoria: contribuții în căutarea unui nou mesaj*, Târgoviște, 2005, p. 288-292;
29. Idem, Duțu, Alecsandru, Retegan, Mihai, *România în război 1941-1945. Un destin în istorie*, București, Editura Militară, 1995;
30. Idem, Ionescu E., Mihail, *August 1944. Repere istorice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984;
31. Idem, *O istorie sinceră a poporului român*, (ediția a II-a revăzută și adăugită), București, Editura Univers enciclopedic, 1999;
32. Idem, Știm totul despre 23 august 1944, în *23 august 1944. Evaluări și controverse*, Ploiești, 2006, pp. 11-15;
33. Dobrinescu, Valeriu Florin, *Problema Transilvaniei în Convenția de Armistițiu de la Moscova (13/14 septembrie 1944)*, în „Europa XXI. Centrul de istorie și civilizație europeană”, nr. 3-4/1994-1995, pp. 187-190;
34. Idem, *România și organizarea postbelică a lumii (1945-1947)*, București, Editura Academiei, 1988;

35. Idem, *The Problem of the Eastern Frontier in Unofficial Romanian Documents (The Peace Conference in Paris 1946)*, în „Nouvelles Etudes d' Histoire”, București, 1995, pp. 127-130;
36. Idem, Tompea, Doru, *România la cele două conferințe de pace de la Paris (1919-1920, 1946-1947), Un studiu comparativ*, Focșani, Editura Neuron, 1996;
37. Dr. Duțu, Alesandru, Dr. Olteanu, Constantin, *Războiul de 2194 de zile (1 septembrie 1939-2 septembrie 1945)*, București, Editura Tritonic, 2011;
38. Idem, *Relații de comandament româno-germane și româno-sovietice (1941-1947)*, în „Anuar. Institutul pentru studii politice de apărare și istorie militară”, București, 1996, pp. 117-128;
39. Idem, *Relații de comandament, româno-germane și româno-sovietice (1941-1945). Analiză comparativă*, în „Studii și articole de istorie. Societatea de științe istorice din România”, nr. 73/2008, pp. 119-129;
40. Idem, *Trecerea României de partea Națiunilor Unite. Speranțe, împliniri și deziluzii*, în „Analele Universității Spiru Haret. Seria istorie”, nr. 8/2005, pp. 7-13;
41. Idem, *Relații militare de comandament, româno-sovietice, în timpul campaniei pentru eliberarea Părții de Nord-est a României (septembrie-octombrie 1944)*, în *Al Doilea Război Mondial după 60 de ani*, Cluj-Napoca, 2005, pp. 117-126;
42. Idem, *Sub povara armistițiului. Armata română în perioada 1944-1947*, București, Editura Tritonic, 2003;
43. Idem, *Între Wehrmacht și Armata Roșie, 1941 - 1945*, București, Editura Enciclopedică, 2000;
44. Giurescu, Dinu C., *România în al II-lea război mondial (1939-1945)*, București, Editura All, 1999;
45. Hlihor, Constantin, *Armata Roșie în România, adversar, aliat, ocupant (1940-1948)*, vol. I, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1996;
46. Lache, Ștefan, Țuțui Gheorghe, *România și Conferința de Pace de la Paris din 1946*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1978;
47. Loghin, Leonida, *Al doilea război mondial, Acțiuni militare, politice și diplomatice, cronologie*, București, Editura Politică, 1984;
48. Moise, Leonida, *23 august 1944-23 august 2004. Șaizeci de ani de la un eveniment important din istoria României*, în „Pietre de Hotar. Comunicări științifice”, nr. 4/2004, pp. 69-75;
49. Moisuc, Viorica, *Istoria relațiilor internaționale până în mijlocul secolului XX*, ediția a III-a, București, Editura Fundației „România de Măine”, 2007;
50. Moșneagu, Marian, *Politica navală postbelică a României (1944-1958)*, ediția a II-a, București, Editura Mica Valahie, 2006;

51. Olteanu, Constantin, Ceașescu, Ilie, Tucă, Florian, Mocanu, Vasile, *Armata română în revoluția din august 1944*, București, Editura Politică, 1984;
52. Otu, Petre, *Efortul de război între discursul politic și realitate (23 august 1944-12 mai 1945)*, în *Al doilea Război Mondial după 60 de ani*, Cluj-Napoca, 2005, pp. 67-92;
53. Idem, *Pace și război în spațiul românesc: secolul al XX-lea*, București, Editura Militară, 2010;
54. Petrescu, Nicolae, *Drama Marinei Române după actul de la 23 august 1944, rezultat al imixtiunilor comandamentelor militare sovietice și al prevederilor Convenției de Armistițiu din 12/13 septembrie 1944 de la Moscova*, în *România în contextul internațional la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, București, 2005, pp. 187-196;
55. Retegan, Mihai, *Mai dur decât acordul de procentaj*, în „Magazin istoric. Fundația culturală Magazin Istoric”, nr. 3/2009, pp. 19-22;
56. Rotaru, Jipa, *Despre destructurarea armatei române prin tratatul de pace de la Paris în arhivele militare naționale*, în *Armata română și patrimoniul național*, București, 2010, pp. 450-455;
57. Scafeș, Cornel I., Șerbănescu, Horia Vl., Scafeș, Ioan I., Andonie Cornel, Dănilă, Ioan, Avram, Romeo, *Armata română 1941-1945*, București, Editura RAI, 1996;
58. Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999;
59. Idem, Hlihor, Constantin, *Complot împotriva României 1939-1947; Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța în vâltoarea celui de-al doilea război mondial*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1994;
60. Idem, *Istoria Românilor de la Carol I la Nicolae Ceașescu*, culegere de studii, București, Editura Mica Valahie, 2010;
61. Idem, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. IV, Mihai I, București, Editura Enciclopedică, 2001;
62. Idem, *Statutul internațional al româniei în perioada 23 August 1944-februarie 1946*, în *România în contextul internațional la sfârșitul celui de-al doilea război mondial*, București, 2005, pp. 207-214;
63. Simion, A., *Preliminare politico-diplomatice ale insurecției române*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979;
64. Vătăman, Dan, *Politica externă a României de la armistițiu și până la semnarea Tratatului de pace de la Paris (1944-1947)*, București, Editura Pro Universitaria, 2009;

INSTRUMENTE DE LUCRU:

1. ****Bibliografia istorică a României*, vol. IX, 1994-1995, Cluj-Napoca, Editura Imprimeria Ardealul, 2000;
2. ****Bibliografia istorică a României*, vol. XIII, 2009-2010, București, Editura Academiei Române, 2011;
3. ****Bibliografia istorică a României*, vol. XII-Partea I, 2007-2008, București, Editura Academiei române, 2009;
4. ****Bibliografia istorică a României*, vol. XII, Partea II, 2007-2008, București, Editura Academiei române, 2010;
5. ****Dicționar diplomatic*, București, Editura Politică, 1979;
6. ****Enciclopedia Armatei României*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2009;
7. ****Istoria României. Compendiu*, coordonatori prof. univ. Miron Constantinescu, acad. prof. Constantin Daicoviciu, prof. univ. Ștefan Pascu (ediția a II-a revăzută și adăugită), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971;
8. ****Istoria României în date*, coordonator Dinu C. Giurescu, București, Editura Enciclopedică, 2003;
9. ****Miniștrii Apărării Naționale – Enciclopedie*, coordonatori dr. ing. Gheorghe Savu, dr. Avram Cătănici, dr. Andrei-Marius Diamescu, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2012;
10. ****Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, Inventar arhivistic*, vol. I, București, Editura Militară, 1999;
11. ****Structuri militare române care au lucrat pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace, Inventar arhivistic*, vol. II, București, Editura Print Paper, 2000;
12. Colonel dr. Duțu, Alesandru, Dobre, Florica, Colonel (r.) dr. Loghin, Leonida, *Armata română în al doilea război mondial (1941-1945). Dicționar enciclopedic*, București, Editura Enciclopedică, 1999;
13. Moșneagu, Marian, *Dicționarul Marinarilor Români*, București, Editura Militară, 2008;
14. Neagoe, Stelian, *Istoria Guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1999*, București, Editura Machiavelli, 1999;
15. Nicolescu, Nicolae C., *Șefii de state și de guvern ai României (1859-2003) Mică enciclopedie*, București, Editura Meronia, 2003.

LUCRĂRI SPECIALE:

1. Ardeleanu, Eftimie, *Structuri militare pentru aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an II, nr. 4(8)/1999, pp. 52-57;

2. Dobrinescu, Florin Valeriu, *O negare a principiilor de drept internațional – Problema basarabenilor și a bucovinenilor în Comisia Aliată de Control (1944-1945)*, în „Anuar. Fundația Academică Petre Andrei”, an 4/1996, pp. 166-173;
3. Duțu, Alesandru, *Comisia Aliată destructurează Armata României*, în „Revista de Istorie Militară”, nr. 2-5, 1999;
4. Duțu, Maria, *Aspecte ale obligațiilor financiare impuse româniei prin Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944*, în „Revista istorică”, an 5, nr. 9-10/1994, pp. 899-905;
5. Giurgiu, Teodora, *Stadiul îndeplinirii de către Oficiul pentru Aplicarea Tratatului de Pace a obligațiilor ce îi reveneau României prin Convenția de Armistițiu și Tratatul de Pace, la data de 01.07.1948*, în *Armata română și patrimoniul național*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 442-449;
6. Idem, *Aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace în preocuparea structurilor militare române (1944-1948)*, în *Iluzii, teamă, trădare și terorism internațional = 1940, Omagiu Profesorului Ioan Scurtu*, vol. II, coordonatori Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, Horia Dumitrescu, Cristina Păiușan-Nuică, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2010, pp. 269-277;
7. Idem, *Înființarea Oficiului pentru Aplicarea Tratatului de Pace (1947) în Studia in Honorem magistri Ion Calafeteanu LXX, Istorie și Istoriografie contemporană*, editor coordonator Florin Stan, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2010, pp. 341-347;
8. Idem, *Consecințele aplicării clauzelor militare ale Tratatului de Pace asupra Marinei Române*, în *Forțele Navale Române. 150 de ani de tradiție – volum de studii*, coordonatori Olimpiu Manuel Glodarenco, Florin Stan, Andrei Vochițu, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2010, pp. 358-363;
9. Idem, *Aplicarea Convenției de Armistițiu și a Tratatului de Pace în preocuparea structurilor militare române*, în „Orizonturi Istoriografice”, Anul I, Nr. 1/2010, pp. 22-29;
10. Idem, *Rolul Serviciului Central de Lichidări și Decontări cu Armatele Aliate în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 1(51)/2011, pp. 79-81;
11. Idem, *Structuri responsabile cu îndeplinirea prevederilor art. 12 din Convenția de Armistițiu*, în *România în focul războiului: volum de studii dedicat împlinirii a 70 de ani de la intrarea României în cel de-al doilea Război Mondial (1941-2011): conferință națională: Constanța, 20 mai 2011*, coord.: căpitan-comandor conf. univ. dr. Olimpiu Manuel Glodarenco, ed. Florin C. Stan, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2011, pp. 393-403;

12. Idem, *Activitatea Subcomisiei pentru Aplicarea Articolului 12 din Convenția de Armistițiu, de la 7 octombrie până la 6 decembrie 1944*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 2(52)/2011, pp. 67-70;
13. Idem, *Considerații privind efectuarea cheltuielilor pentru executarea obligațiilor Statului Român, decurgând din Convenția de Armistițiu încheiată cu Națiunile Unite*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 3(53)/2011, pp. 71-73;
14. Idem, *Considerații referitoare la condițiile de restituire a capturilor de război sovietice impuse de Comisia Aliată de Control*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române 2011 XIV”, Constanța, Editura Muzeului Marinei Române, 2011, pp. 320-330;
15. Idem, *Considerații privind situația administrativă, economică și sanitară din Moldova și Bucovina de sud după 23 august 1944*, în „Buletinul Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I”, București, Editura Alpha MDN, 2011, pp. 176-182;
16. Idem, *Reorganizarea Armatei Române în urma încheierii Tratatului de Pace*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XIV, nr. 4(54)/2011, pp. 46-50;
17. Idem, *Considerații privind înființarea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului și Comisariatului General al Executării Armistițiului (1944-1945)*, în „Orizonturi Istoriografice”, Anul II, Nr. 1/2011, pp. 232-257;
18. Idem, *Cadrul legal de înființare și funcționare a Comisiilor Regionale (1946)*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 1(55)/2012, pp. 77-80;
19. Idem, *Executarea de către statul român a obligațiilor stabilite de art. 1-7 din Convenția de Armistițiu la 23 ianuarie 1945*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 2(56)/2012, pp. 52-57;
20. Idem, *Executarea de către statul român a obligațiilor stabilite de art. 8-11 din Convenția de Armistițiu la 23 ianuarie 1945*, în „Document – Buletinul Arhivelor Militare Române”, an XV, nr. 3(57)/2012, pp. 62-68;
21. Idem, *Considerații referitoare la necesitatea modificării clauzelor militare, navale și aeriene din Tratatul de Pace*, în *Studii de istorie*, vol. I, editori Constantin Bușe, Ionel Căndea, Brăila, Editura Istros, 2012, pp. 167-185;

SURSE PE INTERNET

1. <http://lccn.loc.gov/00275891>